

Megtaláltuk a sáncrendszer, és az ÉK-i bástya cölöpszerkezetét, behatároltuk a földvár É-i és K-i kiterjedését, a település É-i határát.

Továbbra is jellemzőek a temetőben a spirálokkal, csepp alakú csüngőkkel díszített párták, bronzlemezből préselt, szív alakú mintával díszített testű csatok. Egy préselt lemezes övet (493. számú sír) in situ kiemeltünk, restaurálása, rekonstruálása megkezdődött. A templom belsejében, a törmelékben freskótöredékek kerültek elő. A templom belsejének betöltésében és több sírban is találtunk ezüst pénzérméket, főként az 1520-as, 1530-as évekből. Köztük egy hamisított Ferdinánd-dénárt is.

Jelentősebb lelet még néhány könyvtáblaveret, egy csontsíp.

Az említetteken kívül a vártól É-ra került elő egy szórvány, török feliratos női pecsétgyűrű, valamint a bánya területrendezése során, valószínűleg a Ny-i sáncárok betöltéséből származó, szakállaspuska darabja.

A feltárt területek Ny-i részét a bánya a templom Ny-i alapfaláig elbontotta.

KÖLTŐ LÁSZLÓ

240. Sopron, Templom utca 1.

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Kő

Közművezeték fektetése során először 2000. november 8–9-én, majd 2001. február 14–16. között nyílt lehetőségünk egy árokban, illetve egy szondában megfigyelni a rétegeket.

A ferences-bencés kolostor előtti, Ny–K irányú árokban római kori téглаépítmény részletét találtuk, ami a kolostor pincéjében feltárt épületmaradványokhoz tarthat. A templom DNy-i pillére mellett ásott szondában feltártuk a pillér alapozását, egy középkori építési szintet (kőporos réteg), majd a szokásos római kultúr-réteg alján egy római kori, kb. É–D irányú falmaradványt és az ehhez keletről csatlakozó falcsonkot, ami a templom alatt folytatódhat. Megvizsgálhattuk a kolostor bejárata mellett a templomlabazatot: a profilált labazati kiülés itt véget ér, ami azt jelentheti, hogy a templomhoz dél felől eredetileg is épület, vagy egyéb építmény (kapu?) csatlakozott.

2001. október 2. és november 8. között a kolostor területén a quadraturában volt lehetőségünk dolgozni. Munkaterületünk az udvar DNy-i negyedére terjedt ki. A jelenlegi járósínt alatt 20–30 cm-rel emberi csontok mutatkoztak nagy mennyiségben. Másodlagos helyzetben kerültek elő egy csontházként szolgáló, nagyméretű gödörben, aminek teljes kiterjedését nem is tudtuk meghatározni. A csontokat viszonylag gondosan helyezték el, több helyen megfigyelhető volt, hogy koponyák vagy hosszúcsontok kerültek egy helyre, de ez nem volt teljesen szisztematikus. A csontok között igen nagy mennyiségű 15. századi ivópohár-töredéket találtunk, zömmel vörös színűt, de néhány fekete, bepecsételt darab is előkerült. Gömöri János 1975-ben már rátalált a csontokra és szintén nagy mennyiségű késő góti-

kus ivópohár-töredéket szállított a múzeumba. (RA 501.) Az antropológiai anyagnak 2003 elején találtunk méltó elhelyezést: a quadratúra északi folyosójának ásatása során egy kriptát tártunk föl, ebben helyeztük el a csontokat.

A másodlagos helyzetű csontanyag felszedése után a gödör alatt 15 középkori sírt tártunk fel, amelyek három apró bronztöredéktől eltekintve melléklet nélküliek, Ny–K tájolásúak voltak. Két rétegben helyezkedtek el; két sírt vágott a kolostor nyugati, barokk szárnyának keleti fala. Ennek alapján feltételezzük, hogy az új szárny építésekor megbolygatták a temetőt, és az így előkerült csontokat helyezték el az általunk feltárt gödörben.

GABRIELI GABRIELLA

241. Sümeg, Püspöki palota

(Veszprém megye) Kk

2001 júniusától a tervezett kutatás elmaradt, a kiviteli munkák során végezhetünk csak néhány építészettörténeti megfigyelést. A palota teljes tetőszerkezetének cseréje történt meg az év elején, illetve restaurátori kutatást végzett Lángi József restaurátor (ÁMRK).

A tetőszerkezet bontásakor néhány épületrészlet – párkányok, oromfalak, a volt nagyterem díszpárkányzata – hozzáférhetővé vált, azok fotódokumentálása megtörtént. A láthatóvá váló részletek csak a még hiányzó fal-kutatásokkal együtt lennének értékelhetők.

A palota D-i szárnyának kapualj feletti térkiosztása egy korábbi nagytermet szabdal fel több szobára. A nagyterem belső barokk díszpárkányának maradványa már korábban is ismert volt, a tető leszedésével azonban fotózhatóvá vált.

Az épületeryűttes DK-i sarkán harangtorony áll, ennek barokk tetőszerkezete is elbontásra került, ennek során fotón dokumentáltuk a faszerkezet elemeit és a tetőszerkezet kialakításának részleteit.

FÜLÖP ANDRÁS – KOPPÁNY ANDRÁS

242. Szabadbattyán, Péterbánkút-dűlő

(Fejér megye) Ó, Ró, Kő

2001-ben is folytatódott a Sárvíz-Malomcsatorna bal partján fekvő késő római kori épület feltárása. A megközelítőleg 13 000 m² alapterületű épületből a kutatás 2800 m²-t érintett.

Az északi traktusban elhelyezkedő termektől, csarnoktól nyugatra egy nyitott tér mellett, egy nagyméretű, eddig 35 m hosszú, 17 m széles, még feltárás alatt álló épületrész került elő, viszonylag jó állapotban megmaradt, igen erősen átégett terrazzo padlóval, kettős sorban elhelyezkedő oszloplábazatokkal. A padlót 30–50 cm vastagságban köves, tegulás, habarcsos, terrazzo padló töredékekkel kevert, faszenes, égett, érintetlen omladék borította. Az omladék alatt, a padlóra zuhant terrazzo padló töredéken egy égett csontváz megmaradt

részlete feküdt, mellette egy 80 cm hosszú, markolatánál és végénél díszített ezüstlemezzel borított kard, díszített ezüstcsat, vas-, és bronzcsat, díszített ezüstlemez-ből készült törhüvely darabja, arany Gratianus érem és egy nyílhegy. Az omladék alatt bizonyos helyeken (úgy tűnik, hogy eredetileg egy-egy helyre lerakott) nagy mennyiségű átizzott növényi magot találtunk. Az, hogy ez az épületrész kapcsolódott-e közvetlenül a nagy épületünkhöz, vagy egy különálló épület (horreum), a következő évi feltárás során dőlhet el.

Az udvar déli oldalán is tovább haladtunk a feltárással. Ezt a szakaszt már annyira elszántották, hogy a 4. századi járósínt sem maradt meg. Egy-egy szakaszon kőomlások utalnak kisebb épületmaradványokra, koruk azonban nem azonosítható. Egy ló-, és két kutyacsontváz, valamint a nyugati oldalon, a már korábban feltárt kora császárkori épület újabb szakasza (rajta egy késő római tömegsírral) került elő.

A nyugati traktusban ismét kinyitottuk az épületrész egy 2000-ben feltárt szakaszát, hogy kiemeljük a peristylumban visszatakart falfestményeket. Körülbelül 80 négyzetméternyi, kisebb-nagyobb felületekben lezuhant, több rétegben fekvő, geometrikus és növényi díszítésű freskót emeltünk ki. A padló itt is, úgy, ahogy a peristylum többi részén agyag, vékony terrazzo réteggel, melyre valószínűleg márvány-, vagy kőlapot helyeztek. A nyugati homlokzat pillérsorából újabb pillérek kerültek elő, több helyiség, néhol a megmaradt terrazzo padlóval. A padlószint ezen a szakaszon a talajfelszíntől alig 10 cm-re volt. Itt, ahogy az épület többi részén is, padlófelújítást, épületbővítést, átépítést figyelhettünk meg. A padlószintről előkerült érmek alátámasztják korábbi megállapításunkat, hogy a 4. sz. utolsó negyedében, vagy végén az épület tűz által pusztult el.

Az északi traktusban több őskori, az udvaron két középkori gödröt tártunk fel.

Munkatárs: ifj. Bóna István. Az ásatáson részt vett Prander Péter régész, Boruzs Katalin, Csirke Orsolya, Lantos Balázs, Sebők Bernadett egyetemi hallgató.

NÁDORFI GABRIELLA

243. Szabadhidvég, Pusztavár

(Fejér megye) Ó

2000. november és december hónapban a Kulturális Örökségvédelmi Igazgatóság megbízása alapján öt napi munkával felmértem az őskori földvárat. A sáncon belüli terület teljes egészében szántóföld. A mérés idején az egészet már magasra nőtt, őszi vetésű repce borította, ezért a belső területet akkor nem lehetett mérni. A mérés ekkor magára a sáncre, a domb külső oldalára és a külső terepre korlátozódott. A megszerkesztett térképen a belső területen az 1:10000 méretarányú topográfiai térképről vettem át két szintvonalat, hogy valami utalás legyen a belső terület domborzati viszonyaira. Ezeket az átvett szintvonalakat azonban nem lehetett összekötni az általunk megszerkesztett szintvonalakkal.

2001. július 28-án végeztem el a földvár belső területének a felmérését, az előző évi főpontokból kiindulva. A szerkesztésnél a mostani szintvonalakat összekötöttem a tavaly felmért szintvonalakkal. A belső terület kissé kidomborodik, két kiemelkedő részre oszlik, ezek közül a DK-re eső, nagyobbik rész alig 1 m-rel magasabb.

Miklós Zsuzsa révén közben egy légi felvételt kaptam a Pusztavárról, amely 1953–54 körül készült (MTA Régészeti Intézete R.75.349.). Ezen egy árok és egy sánc határozott vonala látszik, amely az ÉK-i oldalon erdővel borított árkából indul, erősen görbülő ívben halad át a belső területen és a Ny-i peremig tart. Ez a sánc a belső terület ÉNy-i részét választja le, amely az egész területnek kb. egyharmada. A légi felvétel szerint az árok a belső sánc D-i, DK-i oldalán volt, tehát DK-re eső, nagyobbik belső terület felőli védekezést jelentette.

Ebből az árokból és sáncból ma már semmi sem látszik, teljesen összeszántották. Az ÉK-i oldal erdővel borított árka és annak Ny-i oldalán lévő emelkedés (sánc?) még mutatja a védővonal elejét. Csak legalább 50–70 m hosszú kutatóárokkal lehetne az egykori sánc és árok metszetét megállapítani. A két elkülönülő rész időbeli kapcsolatára csak ásatással lehetne adatokat kapni.

Munkatárs: Terei György.

NOVÁKI GYULA

244. Szabadszentkirály határa

(Baranya megye) Rő

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–május 11. és október 8–18. között végeztünk terepbejárást. A területet a nyomvonalon 100-100 méteres sávban jártuk be, illetve adott esetben a lelőhely teljes kiterjedését meghatároztuk. A kijelölt terület 77,9%-át sikerült bejárni, a többi rész erdő, mocsár, gyepterület miatt járhatatlan volt.

A vízjárta mocsaras árok K-i oldalán, az árok és a Horváth-tanyához vezető út közötti magaslaton római kori telepnyomot találtunk (48. lh.).

A leletek a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményébe kerültek.

KÁRPÁTI GÁBOR

245. Szárazd, Gerenyás

(Tolna megye) Ó, Kö

2001-ben a Tolna megye őskori és középkori várai című kutatási program keretében folytattam a légi felderítéseket, terepbejárásokat. A munkához a Nemzeti Kulturális Alapprogram, az OTKA és az Ócsényi Repülőklub nyújtott anyagi segítséget.

A falutól É-ra, a Kapos déli partján, az ártérből kiemelkedő dombon található a középkori földvár. A már több alkalommal légi fotózott lelőhelyet 2001-ben